

ÉJJELI JÁRAT

Saffer Pál

Több mint egy órája már, hogy Balázs bekapcsolta a reflektorokat. Előbb csak a jelzőlámpát, a szürkületben szembejövők miatt, azután a rövid fényt, hogy közvetlenül maga előtt megvilágítsa az utat, és végül, amikor az úttest homályba vesző határai szerint már nem lehetett igazodni, bekapcsolta a hosszút. A fehéres kéve azóta is ott matat, messze elöl, a fák, telefonpóznák és útjelző kövek sorfala között.

A fénycsóvának két vége volt. Az egyikén volt ő, Balázs, a másikon a hirtelen sötétté, ismeretlenné vált világ. Csak a nappal, az ég, a fák, az út menti házak és a dombhátról integető templomtornyok emléke mentette meg az embert attól a kísértő gondolattól, hogy talán sehol sincs vége ennek a fekete semminek, amibe immár több mint egy órája fúródnak rémegve és kitartóan a dübörgő nagy kocsi fénycsóvái.

Az úton szembejövő járművek és gyalogosok csak valószerűtlen, tetetlen, ezüstös árnyakként merültek elő a homályból, valószerűtlenségüket azzal is bizonyítva, hogy megjelenésük után gyorsan növekedni kezdtek, és amint elérték valóságos méreteiket, nyomban el is tűntek valahol hátul, ahol a sötétség még teljesebb volt, és tompán dübörgött a kerekek alatt.

Balázs egyedül volt a vezetőfülkében, ahol csak a műszertábla derengő kékes fénye világított, s hogy ellensúlyozza az éj valóságtorzító hatását, ösztönösen az elmúlt, aranyszínű őszi délutánra gondolt. A napsütés emléke annyira beleivódott, hogy most a sötétbe nézve az est hűvösét is érezni vélte, és szinte jólesett a motorból beszüremelő kevéske meleg.

Hosszú idő óta most utazott először egyedül. Az indulásnál tudta meg, hogy Péter, a segédje betegét jelentett. Helyettes nem akadt, a járatnak menni kellett, és ő elindult.

Nem nézett oldalt. Nem volt miért. Tekintete a reflektorfényben csillogó útszalagra meredt, de néha mégis azon kapta magát, hogy minden érzékével a szomszéd ülést, Péter helyét figyeli, ahol mintha testet öltene és tapinthatóvá válna a semmi.

Eddig sohasem hiányzott neki Péter, a segédje. Talán azért, mert mindig mellette volt. De az is lehet, hogy azért, mert nem szerette, nem is gyűlölte, egyszerűen csak tudomásul vette, hogy van, ahogy az ember a keze ügyébe eső holmit tudomásul veszi.

Hogy így volt, erről, szerinte elsősorban maga Péter tehetett. Nem volt valami szórakoztató útitárs. Útközben órák hosszat tudott hallgatni és rendszerint olyankor se szólt, ha Balászból valami miatt kitört az indulat. Ha rajta volt a vezetés sora, ugyanolyan szótlánul meredt el a kormánykerék fölött az útra, mint előtte a mellékületről a semmibe. Olyankor éledt csak fel valamennyire, ha nő kéredezkedett fel a kocsi. Az ilyesmi rendszerint hajnaltájt történt, valami város előtt, a felkéredeztek piacra igyekvő kofák vagy parasztasszonyok voltak, akiknek a motyóját Péter felrakta hátra. De ilyenkor se vesztegetett sok szót, és Balázs kicsit undorodva, kicsit ingyen, csak a csiklandós nevetést vagy a dulakodás neszt hallhatta a szomszéd ülésről — mert ilyenkor a szokottnál is konokabban és meredtebben előre nézett.

Már egy éve utaztak együtt Péterrel, de mindössze csak annyit tudott róla, hogy egyedül él beteg édesanyjával valahol a külvárosban.

Így most tulajdonképpen nem hiányzott neki Péter, csak a helye volt üres. Ott egyszerűen nem volt senki.

Ha most valaki azt mondta volna neki, hogy fél, Balázs bizonyára kineveti. A benn ülőnek ugyanis úgy tűnik, hogy nincs a világon sértetlenebb és megközelíthetlenebb hely egy ilyen rohanó vas-kolosszus belsejénél. De nem mondta senki, nem volt, aki mondja, és a nevetés is valószínűleg bizonytalanra sikerült volna, mert a hasonlatosság, hogy egyedül volt, hogy előtte volt az ablak és mögötte a sötét, egy gyerekkori félelmet juttatott eszébe.

A házuk keresztbe állt az utca végén, és az ablakból messzire el lehetett látni, egészen a templomig. Akkor is ősz lehetett. Borús alkonyat volt. Egyedül ült a szobában az ablak előtt, és az utcára bámult. Arra figyelt fel, hogy a mézáros háza fölött, az utca végén, sötétebb az ég, mint másutt. Azután rájött, hogy az füst. De ebben nem volt semmi különös, mert a mézárosnál mindig füstölgött a kémény. A különös nyugtalanság akkor fogta el, amikor a felhő sötétedni és nagyobbodni kezdett, a templomban megkondult a harang, és az utcán az alkonyatban emberek kezdtek szaladni a mézáros háza felé.

Azután valaki kiabálni kezdett: „Tűz van . . .”

Emlékszik, hogyan izlelgette ezt a szót, de csak magában, mert félt, hogy megjelenik, ha kimondja. Érezte, hogy a háta mögött piros és fekete borzalmak lapulnak a szoba sötétjében, és hogy sűrűsödik, szinte testet ölt körülötte az idő, amelyben minden megtörténhet. Ezért meredten csak előre nézett, a sivár, sötétedő utcára, mert ott legalább sejteni lehetett, hogy van valaki.

Anya benyitott a szobába. Lehet, hogy megsejtett valamit, mert megsimogatta a fejét, de azután ráparancsolt, hogy ki ne merjen moz-

dulni és elment. Emlékszik még most is, hogyan szeretett volna hozzábújni, megkérni, hogy nézze meg, nem éled-e titokban náluk is valahol a tűz, de mire megszólalt volna, anya kiment, becsukta maga mögött az ajtót, és ő ismét egyedül maradt.

Ez az emlék máskor is eszébe jutott így éjszaka a kormány mögött ülve, meg is mosolyogta, de most tudta, hogy nemcsak a sofőrablak és a sötét háttér juttatta eszébe, és nem úgy jutott eszébe, mint máskor.

Péterre gondolt. Tőle sem kérdezett semmit...

— Szamárság — mondta hangosan, mert azon vette magát észre, hogy az emlék hangulatában feszülten fülel minden zajra, a motor zúgására, a kerekek dübörgésére, a csikorgásokra, recsenésekre, és mérlegeli, valósággal izelgeti mindegyiket, hogy nincs-e közöttük valami idegen, szokatlan, ismeretlen, ami elárulná az alattomosan ólálkodó veszélyt, olyat, mint a rejtett tűz volt valamikor.

Amikor elkergette ezeket a gondolatokat és a koci zaja, mintha hangfogót vettek volna le róla, ismét egészséges dübörgéssé hangosodott, ettől egy másik kétség rohanta meg. Úgy érezte, hogy pillanatokig, vagy ki tudja, talán percekig is, nem volt jelen, és csak ösztönösen tartotta az irányt. Amíg elgondolkozott, valami elsuhanhatott mellette az úton, és ő nem vette észre. Úgy tűnt utólag, mintha hallott is volna valami elvesző kiáltást. Ettől megijedt. Legszívesebben megállt volna, hogy visszanézzon, és meggyőződjön, de tudta, hogy úgylát hiába, ha volt is valami, már rég elnyelte a sötét messzeség, és egyelőre nincs mód, hogy az iszonyatos sejtéstől megszabaduljon. Valahol mélyen villant benne a kép, hogy mögötte talán egy roncsolt test fekszik az úton, de nem engedte gondolattá érní. Kettőzött erővel kapaszkodott a kormányba, előremeredt az útra és érezte, hogy a homlokán hideg verejtékcseppek siklanak.

— Mindig későn jut eszembe, hogy mit kellene tenni — motyogta önmagának mentségül, azután megtetszett neki ez a gondolat, és taglalni kezdte:

Nem is az igazi úton történt, ami történt, csak a szokásos késések tömény képe volt ez.

Annak, hogy anyától nem kérdezte meg a tüzet.

Hogy nem jött elő, amikor utoljára búcsúzni akart tőle.

Hogy nem tudott mozdulni, amikor Mária néni hívta és a fekete ruhás.

Hogy nem kérdezte meg Pétertől, hogy mi a baja.

Hogy nem kérdezett másoktól se semmit.

És most nem tudja, hogy égett-e a tűz,
 hogy anya mit akart mondani búcsúzóul,
 hogy Mária néni miért jött érte az árvaházba,
 hogy Péternek szüksége lett volna-e rá,
 hogy mások akartak-e tőle valamit.

Persze, hiszen csak erről van szó. Nem ütött ő el senkit az úton, csak nem állt meg. Elsuhant mellettük, és ettől meghaltak. Nem igazán, csak őbenne, és ehhez végeredményben rajta kívül senkinek semmi köze. Mert csak neki igaziak ezek a halottak. Mindenki meg-

hal, aki mellett elmegy anélkül, hogy meghallgatnád! Az ilyen halot-
tak azonban testetlenek. Mindegyikük csak úr — benned!

Az élet nem lehet mindig tele emberekkel. Az élők helyére idővel
emlékek lépnek. Mind több az emlék és kevesebb az ember. És ször-
nyű az, ha emlékek nincsenek, ha helyettük csak úrhullák vannak.

Ha az ember harminchoz közeledük, mint ő, és ágyra jár, és nincsen
senkije, az sem, aki lehetett volna.

Gyorshajtásért ez nehéz büntetés.

Ismét Péter jutott az eszébe, és azon töprengett, hogy miért térnek
hozzá állandóan vissza a gondolatai. Egész eddigi együttlétük alatt
nem gondolkozott felőle annyit, mint most. Egyébként másról sem.

Most döbrent rá, hogy az a hallgatag Péter több volt neki, mint
más, hogy tulajdonképpen összenőtt vele, és most úgy hiányzik, mint
egy testrész.

Mint a szeme!

Amely látta volna, hogy mi történt az úton, és most nem lenne
semmi kétség!

Belenyilallt ismét az iménti rémület.

— Fáradt vagyok — mondta hangosan. Azután megrázta a fejét,
füttyörészett, és ráhajolt a kormányra.

Az út most erdőben futott. A reflektorok fénykévéi a kétoldalt
sűrűn sorakozó fákat és bokrokat is befogták. Mögöttük, ha lehetséges,
még sötétebb volt az éj, és Balázs, életében először, észrevette, a
különbséget a nyílt mező és az erdő sötétsége között. Amott tárgyak,
fehérítő házfalak sejlenek még a holdtalan éjszakában is, jelezve, hogy
az éj csak ideiglenes takaró, amely alatt lassúbbodva dobog az élet
tovább, de ez itt... Ha most szavakban kellett volna kifejeznie ezt a
sötétséget, Balázs minden bizonnyal csak ennyit mondott volna: Ott
nincs senki!

Eszébe jutott, hogy az erdön túl van egy motel: Magas oszlopokon
nagy ívlámpák, alattuk egy csapott tetejű, csupa üveg ház. Odabenn
világos van, és valószínűleg jó meleg; ételszag terjeng a levegőben,
és az emberekből is meleg árad. Legyintett. Egy éve tartja már min-
den másnap ezt a járatot, de még sohasem állt meg a motelnél
Minden megállás tisztá veszteség. Az ember később érkezik. Most
érezte, hogy meg kellene állni.

Zsebéből cigarettásdobozt vett elő, de hiába turkált benne, üres
volt. Bosszúság nélkül gyúrte össze, leeresztette az ablakot, és ki-
dobta. A doboz búcsúzóul villant egyet, a pillanat századrészéig meg-
állt a levegőben, azután eltűnt. A fények háta mögött tátongó váku-
um szippantotta fel. Meg kell állni, gondolta Balázs, mégiscsak meg
kell állni a motelnél cigarettát venni. És ennek örült.

A nagy ívlámpák úgy bukkantak elő az erdő alagútja után, mint
valami megvalósult látomás. Az étterem ablakaiból kiáradó sárgás
lámpafény enyhítette a látvány hidegségét, és az épület mellett vesz-
teglő személykocsik szinte otthonossá tették a képet. Balázs bekanya-
rodott a többi kocsi mellé, és kikapcsolta a fényszórót. Egy ideig még
működtette a motort, mintha azon gondolkozott volna, hogy érdemes

volt-e egyáltalán ide bekanyarodni, azután fordított egyet a kulcson, és a hirtelen támadt csendben kilépett az estébe.

Hűvöskés, fenyőillatú levegő csapta meg az arcát. A motel dombtetőn volt, lakott helytől elég messze, hogy ne legyen a környékbeliek mulatóhelye, és csak azoknak szolgáljon, akik az úttengerben pihenőt keresnek.

Csend volt, csak a benzinkút ügyeletes egyezkedett valami hangos idegennel a számla körül, de ez a kis lárma csak még plasztikusabbá tette a csendet. Balázs már indult volna az épület felé, amikor ismét belenyilallt az iménti félelem. Visszafordult, és figyelmesen vizsgálni kezdte a kocsit. Keresett valami nyomot, horpadást vagy karcot, vagy akár valami szokatlan szennyeződést, de nem talált semmit. A sárhányókat és a kocsí oldalát egyenletesen lerakódott finom por borította. Ettől kissé megnyugodott, de nem egészen, mert a lámpák szitáló kékes fényében nem látszott minden részlet. Az igazat csak a reggel mondja meg. Abbahagyta hát a vizsgálódást, és bement a terembe.

Odabenn kevesen voltak: a künn veszteglő kocsik utasai, külön asztaloknál, mint egymástól messzi szigetekre vetődött hajótörtek. Balázs arra gondolt, hogy ezek tulajdonképpen ki sem szálltak a kocsikból, ugyanúgy ülnek és ugyanúgy csak egymást látják, mint ott. Halkan beszélgettek, előttük az asztalokon ital, egyesek vacsoráztak. A többi vendég: két fáradt arcú nő az ablak mellett, előttük félig telt pohárban ürmös és cigarettacsutkákkal színültig telt hamutálca, a sötétnek támaszkodva egy erdészruhás ember és egy parasztgúnyás bácsika, a sötét mögött egy gyűrött képű pincér — hallgattak valamennyien.

Balázs köszönt, és leült egy asztalhoz a sötét közelében. A két nő egy pillanatra feléje fordult, azután ismét a félig telt poharukra néztek, mintha keresnének valamit benne. A többiek meg sem mozdultak. Nem válaszolt senki.

Az egyik társaság szedelőzködött. Odahívták a pincért, és fizettek. Visszajövet a pincér Balázs asztala mellett ment el.

— Kérek egy kávét — mondta Balázs.

A pincér nem állt meg, csak elmenőben bölintott, legalábbis Balázsnak úgy tűnt, azután elmerült a homályban, valahol a sötét mögött.

Szedelőzködött a többi társaság is, odakünn egymásután zúgtak fel a motorok, és mire a pincér előkerült a kávéval, az étterem majdnem teljesen kiürült. Csak a két nő maradt, az erdész, a gúnyás bácsika és Balázs.

— Ötven dinár — morogta a pincér, letette a kávét az asztalra, és úgy állt ott, mint a végrehajtó.

Balázsnak fejébe szállt a vér, de nem volt ereje tiltakozni. Érezte, hogy tulajdonképpen még ez is jólesett neki. Indulás óta az első emberi szó. Elővette a pénztárcáját, és fizetett. Még valami mosolyféle is került az arcára, de a pincért ez nem lágyította meg: unott mozdulattal söpörte be a pénzt, és visszament a sötétbe. A teremben ismét csend lett.

Balázs belekóstolt a kávéba. Langyos volt és rossz, de ezzel most nem törődött. Körülötte világos volt, emberek voltak, és pillanatnyi-

lag úgy érezte, hogy nincs egyedül. Ez az érzés újabb lépésre bátorította.

— Nincs valami nagy forgalom — mondta jó hangosan a pincér felé, azután a többiekre nézett, és várta, hogy honnan érkezik válasz.

Nem válaszolt senki. Csak a lányok vetettek ismét egy futó, közömbös pillantást a csendháborítóra, azután egyikük lerázta cigarettájáról a hamut. A pincér poharakat kezdett mosni a sötétben, az erdészruhás felnézett a mennyezetre, mintha ott valami rendkívül érdekeset látna, a gúnyás bácsika pedig üres, részeg tekintettel meredt rá, amiből világosan ki lehetett olvasni, hogy a szavak értelme nem jutott el hozzá.

Balázs körül egyszeriben hideg lett. Tudta, hogy a maga módja és mértéke szerint mindenki lemérte, és egyiküknek sem felelt meg. Tudta a mértéket is, külön mindegyikét, de nem akart erre gondolni, és csak az öreg paraszttal nézett farkasszemet, mert annak a tekintetében legalább nem volt megvetés, inkább csak egy kis részeg, riadt csodálkozás az ember fölött, aki egészen jóra valónak látszik, de lám mégsincs föld a lába alatt, hanem csak kocsikerék, mint a cigányoknak, és nincs miibe fogódznia.

Ez is csalás, döbönt rá Balázs: a motel, a fények, az asztalok, a meleg — minden csalás. Ide állították a magányosoknak, akik jönnek, mint az éjjeli bogarak a fényre, azt hiszik, hogy innen vihetnek magukkal valamit, és ha olyan együgyűek, mint ő, csak megütik magukat az üvegen. Igazuk van azoknak, akik nem törődnek senkivel, és úgy ülnek itt az asztalhoz, mintha kocsiától hajtottak volna be. De ezt csak ők tehetik, mert nincsenek egyedül.

Kiitta a kávéját, jóéjszakát köszönt és elindult kifelé. Senki sem válaszolt a köszönésére. Amikor a kocsihoz ért, eszébe jutott, hogy ismét megvizsgálja, van-e rajta karcolás, de meggondolta magát. Most valahogy ez is mindegynek tűnt. Az éjjeli járatnak nincs megállás, sem képletesen, sem a valóságban. Már a kabinban ült, amikor eszébe jutott, hogy nem vett cigarettát. Egy pillanatig gondolkodott, hogy visszamenjen-e, de azután, szinte dacos mozdulattal, begyújtotta a motort. A reflektorok ismét belehasítottak a sötétbe, a motel lámpái egymás után merültek el a kocsi mögött, és Balázs most úgy érezte, mintha két fény között lebegne az űrben, mindenki számára elérhetetlenül. És ebben valami elégtételszerű is volt.

A lány az út szélén állt. Akkor vette észre, amikor a kanyarból kifordulva a lámpák fénye hirtelen rávetődött. Egy pillanatig mintha tétovázott volna, azután esetlenül mégiscsak felemelte a kezét. Túl rövid volt az idő, hogy megnézze, és Balázs azt hitte, hogy gyerek. Talán ezért is vette le a lábát a gázpedálról és kanyarodott — szokása ellenére, mert nem szerette a felkérérdzkedőket — az út szélére.

Megállt, és várt. A motor csendesen dohogott, és ő nem hallotta a közeledő lépteiket. Azt sem tudta, hogy mennyire távolodott el, és mennyi idő kell a csomagot cipelőnek, amíg utoléri. Bosszankodva már éppen ismét indulni akart, amikor kívülről motozást hallott a kabin oldalán. A motozás folytatódott, és Balázs megértette, hogy nem

éri el a kilincset. Áthajolt, és kinyitotta az ajtót. Közvetlenül a padlónál egy leányfej jelent meg.

— Jó estét — lihegte a fej, azután valami batyuféle huppant be a kocsiba, és utána felkapaszkodott a fej tulajdonosa is.

— Messze? — kérdezte köszönés helyett Balázs, mert így hallotta másoktól, így szokta Péter is.

— A városba — felelte halk, kicsit ijedt hangon a lány, és közben beidegzett, ösztönös mozdulatokkal a haját és a ruháját igazgatta.

— Csapja be jól az ajtót — mondta Balázs. Megvárta a zár kattánását, azután lassan elindult. Hallgattak.

— Maga a városban lakik? — kezdte a beszélgetést, nem annyira kíváncsiságból, inkább azért, mert zavarta a csend. Régen volt így lánnyal egyedül. Akikkel volt, azokkal tulajdonképpen nem is lehetett egyedül maradni, a szemükben állandóan ott volt a világ. Ez más volt. Lehet, hogy csak azért, mert a félhomályban nem látta az arcát. De különbözött ez a csend attól is, amikor Péterrel hallgattak így, az éjszakába meredve, ketten.

— Nem — hangzott rövid hallgatás után a kurta válasz a sarokból, és ismét csend lett.

— A rokonaihoz megy?

— Nem.

— A barátnőjéhez?

— Nem.

Abbahagyta a kérdezgetést. Nem a rövid válaszok miatt. A tartózkodást természetesnek vette. Maga sem viselkedett volna másképp. A lány hangjában azonban, ahogy egyre hangosabban, szinte indulatosan mondott nemet, volt valami ijedt védekezés, mintha Balázs kérdései vetkőztették volna.

Ismét hallgattak. A kocsi egyenletesen, megnyugtatóan dübörgött. Balázs zavarban volt, és mint ilyenkor szokta, most is egészen ráhajolt a kormányra, és úgy meredt előre az útra, mint akinek nagyon kell figyelnie. De a kabin légköréből ezzel nem tudott kiszabadulni. Inkább érezte, mint látta, hogy a szomszéd ülésről egy szempár minden mozdulatát figyeli, és hogy a megszokadt beszélgetés néma párbajként folytatódik tovább.

Azon vette magát észre, hogy találgatja, vajon a lány is azok közé a fáradt arcúak közé tartozik-e, akik semmibe vették őt a motelben, de mielőtt még ezen feldühödhetett volna, elkezdte magában mentetegetni. A lány rövid tiltakozó válaszaiban valami ismerősnek tűnt. Gondolkozott, hogy mi lehet, azután rájött: a szorongás. Az egyedülvaló félelme az idegentől, az ismeretlentől.

Erről eszébe jutott az esti utazása, és ismét felébredt benne a félelem. De most már tisztán emlékezni vélt valami elhaló kiáltásra, és amikor a forgalmi milícia kéklámpás kocsija elébe kanyarodott és leállította, már nem is csodálkozott. Megállt, leeresztette az ablakot, és az odaérkező milicistának kérdés nélkül kinyújtotta az iratait.

Az feltűnően sokáig nézegette a reflektor fényében az okmányokat, azután lassan, mintha tétovázna, visszajött a kabinablakhoz:

— Maga miért nem állt meg, amikor intettem?

— De hiszen megálltam...

— Ne tettese magát, nem most, hanem két órával ezelőtt az erdőn túl. Nem látta, hogy intettem?

Balázs izzadni kezdett. Tehát ez volt az! Mégis csak volt! Ha bevallja, hogy nem látta, nyomban leszállítja a kocsiról. Ha azt mondja, hogy látta, akkor... de vajon miért kellett volna megállnia? Azt miért nem mondja?

Szerencsére a milicista nem várt feleletet:

— Látta maga nagyon jól! De azt is látta, hogy szerencsétlenség történt. Ilyenkor maguknak nem akaróznak megállni. Kifizeti a büntetést most, vagy tegyek jelentést?

Balázsban egyszeriben mintha valami kéreg szakadt volna fel. „Kifizetem!” — mondta olyan ujjongó hangon, hogy a milicista gyanakodva pillantott fel rá:

— Gyújtson világoasságot a kabinban!

Balázs meggyújtotta a villanyt, és bánta már a lelkendezést. Megfógták a másik szabálytalanságban is.

A milicista megkerülte a kocsit, és kinyitotta a másik ajtót. Amikor fellépett a kabinba, meghökkent:

— Hát te hogy kerülsz ide?

Balázs most pillantott először a lányra. A sárgás, halvány fényben egy összekuporodott, vézna, kendős kis jelenséget látott az ülésen. Nem csoda, hogy az úton gyerekeknek nézte. Kendője alól szőke haj kandikált ki, és valószínűtlenül pisze orrát dacosan emelte a milicista felé:

— Felkéredzkedtem.

— Hova mégy?

— A városba.

— Minek?

— Te minek mentél?

— Az más — dörmögte a milicista, és Balázs csak ekkor jött rá, hogy ezek ketten ismerik egymást. A milicista tovább kérdezett:

— Apád tudja, hogy eljöttél?

— Nem tudja.

— Részeg?

— Nem.

— Vert?

— Nem.

— Hát akkor?...

A lány rántott egyet a vállán, és úgy mondta inkább magának: — Sokan voltunk...

Tovább nem kérdezett a milicista. Egy vizsgáló pillantást vetett Balázsra, mintha azt találgatná, hogy lehet-e vele egyezkedni, azután gyorsan feltalálta magát:

— Te tudod, a te dolgod — mondta a lánynak, Balázsra pedig jóindulatú fölényvel ráfordult:

— Máskor ne aludjon a kormány mellett, mert nem ússza meg ilyen könnyen! Mehet!

Balázs legszívesebben hangosan felnevetett volna, de okult iménti könnyelműségén, megvárta, amíg a milicista leugrik, becsapja az ajtót, és csak amikor már az indexet kidobva kikanyarodott az útra,

amikor eldübörgött a járőr kocsinak támaszkodó milicista mellett, csak akkor terült szét a vigyor egész ábrázatán.

Azután eszébe jutott a lány, a milicistával folytatott furcsa beszélgetése, és nem állhatta meg, hogy ne kérdezzen:

— Ismerőse?

— Ühüm.

— Honnan?

— Falumbeli...

Balázs eltöprengett magában. „Sokan voltunk...”, azt mondta a lány, és ez neki úgy hangzott, mint valami csúfolódás, pedig tudta, hogy nem volt az, és kezdett előtte valami rémleni a végletekről és arról, hogy a „sokan” éppoly elviselhetetlen lehet, mint az „egyedül”.

Morgott is valamit erről, de a lány nem felelt. Balázs azonban nem hagyta annyiban. Most jókedvében volt, és beszélgetni akart:

— Hányan voltak odahaza?

— Hatan.

— Az sok.

— Sok.

— Az édesapja micsoda?

— Mi lenne, paraszt.

— Van saját földjük?

— Van.

— És abból nem lehet megélni?

— Lehet, miért ne lehetne?

A motor egyenletesen dübörgött, ez a dübörgés bizonyos idő múltán csendnek is megfelelt, és Balázs ebben a csendben fogalmazta a következő kérdést:

— Hát ha meg lehet élni, akkor miért voltak sokan?

A lány ránézett. Amióta benn ült a kabinban, először fordult egészen Balázs felé:

— Megélni sokféleképpen lehet. Én nem akarok úgy, ahogy ők...

— Ne haragudjon, de nem értem. Én egészen kicsi koromban kerültem el faluról, és nem tudom...

— Nincs itt mit tudni. Szegénység. Az a kis föld csak arra elég, hogy éhen ne haljunk. A férfiak pedig nem akarnak mozdulni. Lesik a földet. Nekem nincs mit lesni. És különben is...

— De csak van valaki ott a faluban, akit sajnált otthagyni?

— Az anyám már nem él.

Balázs megértette a válasz teljes értelmét, és a hallgatás most már valahogy melegebben terjengett a kocsiiban. Nézte a nyílegyenes úton elfutó kőoszlopokat, és arra gondolt, hogy ez a lány több mint gondolta, hogy tud valamit, amit ő sohasem tudott. Már éppen beszélni akart neki erről, amikor a motor hirtelen köhögni kezdett, kihagyott, és ilyenkor a kocsis aprókat rándult. Lelassította, az út oldalára hajtott, és megállt. Tudta, hogy komolyabb baj nem lehet, a kocsis nemrég jött ki az ellenőrzésről, de bosszantotta a várható idővesztés.

Amikor meghúzta a kéziféket és leoltotta a fényszórókat, a félhomályban és hirtelen támadt csendben valami motoszkalást hallott a szomszéd ülésről. Odanézett. A lány, lábait maga alá húzva, össze-

kuporodott a sarokban, batyuját maga előtt tartotta, és kimeredt szemmel bámult rá, mint valami kísértetre.

Előbb nevezhetnékje támadt, olyan siralmasan komikus volt az a kis embergomolyag a sarokban, de mögötte a lány felől áradó hideg irtózat, amely semmivel sem volt jobb a motelbeliek közömbösségénél, és ettől elment a nevető kedve. Helyébe megalázottság érzése lépett, és nyomában valami súlyos indulat. Ráförmedt:

— Mit komédiázik? Üljön tisztességesen a helyén, ahogy emberhez illik!

— Nem... — lehelte a lány, és Balázsba belehasított ez a sírós, gyerekes hang.

— Mit nem? — fortyant fel még inkább. — Akartam én magától valamit? Bántottam?

Valami súlyos, fojtogató érzés öntötte el, a dacnak, vágyakozásnak és irigy gyűlöletnek a keveréke, minden és mindenki ellen, akik járnak-kelnek, egymásnak jó napot mondanak, és közben nem azt gondolják, nem gondolnak semmit, nézik, és nem látják egymást. Azok ellen, akik mind külön-külön világban élnek, tőle távoli, zárt világokban, ahol számára egy talpalatnyi hely sincs, ahol ő nem létezik!

— Azt hiszi talán, hogy kell nekem? — vicsorogta. — Nem kell nekem se maga, se más! Nem kell nekem senki! Köpök az egészre!

A lány még kinyögött egy alig hallható nemet, azután csak ült meredten, mint a hipnotizált. Talán még lélegzeni se mert.

Balázs indulata, amilyen hirtelen jött, olyan gyorsan el is múlt. Eszébe jutott, hogy a lány félelme egyáltalán nem volt alaptalan, hiszen maga is szemtanúja volt Péter néhány hasonló kalandjának. Épp ezért tudta, hogy akármit is mond, nem oszthatja el a gyanút és a bizalmatlanságot. Szó nélkül kinyitotta hát az ajtót, és kiugrott a kocsiból. Kirakta az útra a veszély jelet, felnyitotta a motorház fedelét, turkált egy ideig a szerszámok között, mintha tudná, hogy mire lesz szüksége, ezután bebújt a motorházba, hogy megkeresse a hibát.

Csakhamar azonban abba kellett hagynia a keresést, mert az áttüzesedett motorból kibírhatatlan, perzselő hőség áradt. Nekitámaszkodott hát a kocs oldalának, nagyot lélegzett a hűvös éjszakai levegőből, és várt.

Maga sem tudta, hogy mióta állt már így, várva, hogy a motor egy kicsit kihűljön, és bosszankodva, hogy nem ment vissza a motelbe cigarettáért, amikor váratlanul, közvetlen közelében megszólalt a lány:

— Nagy baj van?

Balázs megrándult. Nem hallotta, mikor nyílt a kabin ajtaja, és a gondolat, hogy a lány esetleg már régóta figyelni őt így közvetlen közelből, hízelgett neki, de ugyanakkor úgy érezte magát, mint akit tetten értek és a tettenértek ideges elszántságával reagált:

— Mit törődik vele. Üljön be a kabinba, és várjon!

— Csak kérdeztem — motyogta a lány.

— Ne kérdezzen. Ha nem tetszik, fogja a motyóját, és menjen gyalog.

A lány egy ideig állt, mintha azon gondolkozott volna, hogy ezután érdemes-e még valamit mondani, de az éjszaka erősebb volt:

— Sötét van, félek — szólalt meg alig hallhatóan.

Baláznak így ezt még soha senki sem mondta. Eddig csak közömbös embereket ismert, vagy nála erősebbeket. Legalábbis úgy hitte. A lámpák letompított fényénél most jobban szemügyre vette a lányt. Nem volt se szép, se csúnya: sovány, kissé csontos arc, gyerekesen ijedt tekintet, világos, valószínűleg szőke haj...

Érezte, hogy ellágyult, és ez ismét szégyenkezést és haragot váltott ki belőle. Még mindig igyekezett bebeszélni magának, hogy a lány is csak egy a felkapaszzkodók közül, és most az érintetlenül és ingyen utazás komédiáját játssza előtte. Okot keresett a durva, epés válaszhoz, de amikor megszólalt, a várt érlynek csak az árnya maradt:

— Amikor az úton állt, és várt, akkor nem félt?

— De féltem.

Balázs meghökkent. A válasz, amilyen egyszerű, olyan teljes is volt, és magában hordta a következő kérdésekre is a feleletet; arra, hogy miért áll ki az éjbe az útra az, aki fél. Ezért csendben csak annyit mondott:

— Menjen be szépen a kabinba. Hideg van itt. Meg kell várni, amíg egy kicsit kihűl a motor, hogy hozzáférhessek.

— Maga nem fél? — kérdezte a lány, és Balázs rá akarta vágni, hogy nem, de eszébe jutott ez az éjszaka, és rájött, hogy a válasz nem is olyan egyszerű. Ezért csak vállat vont, a lány pedig visszaballagott a kocsni túloldalára.

Amikor egyedül maradt, ismét visszatért a kérdés. Eddig így sohasem jutott az eszébe. Számára a félelem eddig nagyon is egyszerű, meghatározott fogalom volt, valami, aminek tudni az eredetét, okát és értelmét. Most döbönt rá, hogy lehet valami más is, valami, ami ma éjjel megjelent előtte, látszólag ok nélkül és értelmetlenül, ami megállította a motel előtt, és aminek furcsa szorítása még most sem engedett fel egészen.

Fázni kezdett. A hűvös szél bebújt az inge alá, és megborzongatta. A kabinhoz ment, kinyitotta az ajtót, és benézett. Első pillanatban nem látta a lányt, csak a batyuját az ülésen, azután észrevette a batyun nyugvó fejet és a soványka testet is. Begombolyodott, mint valami kismacska. Amint a lányt nézte, észre sem vette, hogyan tűnt el belőle a szorongás és hiányérzet, és hogyan öltött lassan minden ismét normális méreteket. Óvatosan felmászott az ülésre, hangtalanul behúzta maga mögött az ajtót, és hallgatva maga mellett az egyre egyenletesebbé váló lélegzést, hirtelen ötlettel bekapcsolta a fűtést.

A hibát aránylag gyorsan rendbehozta. Kissé bosszantotta is, hogy nem jutott mindjárt eszébe megnézni a porlasztót. Nem kellett volna ennyit várni. Óvatosan engedte le a motorház fedelét, és vigyázott, hogy a szerszámokkal ne csörömpöljön, azután beült a kabinba, és nem tudta, hogy mitévő legyen.

— Nem alszok — szólalt meg hirtelen a lány, és felült. Balázs bólintott, és begyújtotta a motort.

— Maga mindig egyedül utazik? — kérdezte a lány, amikor már kikanyarodtak az útra.

— Nem. Van egy társam is.

— Az jó — mondta a lány, és előremeredt a reflektorfényben fürdő útra. Balázson volt a kérdezés sora.

— Meddig marad a városban?

— Nem tudom — válaszolta a lány, és hangjában nyoma sem volt már a korábbi védekezésnek.

— Minek megy oda? — tette fel Balázs a kérdést, amelyre a választ maga is tudta.

— Csak. Valahová menni kell.

— Munkát keres?

— Ühüm...

Ezt ismét úgy mondta, hogy Balázs nem mert tovább kérdezni, de a lány segített a csendet áthidalni:

— Jó így utazni. Jó meleg van, és az ember még sincs egyedül.

Balázs bólintott, és a lány folytatta.

— Az mindig jó, ha az ember megy valahová. Csak megérkezni nem szeretek. Nem szeretem, ha valami elmúlik. Az olyan, mint amikor valaki elmegy.

— Sokat van egyedül?

— Ühüm... majdnem mindig.

— De hiszen azt mondta, hogy sokan voltak.

— Voltunk. De az nem számít.

— De lehet néha úgy is, hogy az ember szeret megérkezni.

A lány csodálkozva ránézett.

— Ha a megérkezés nem olyan, mint a befejezés, hanem inkább mint a kezdet. Ha az embert várja valaki.

— Magát várja valaki a városban?

A kérdés logikus volt, de ugyanakkor arcátlanul egyenes, és Balázsban ismét feléledt a gyanú, hogy a lány komédiázik.

— Nem, nem vár senki!

— Szép lehet az, ha valakit várnak — mondta a lány inkább magának, otthonosan fészkelődött az ülésen, és Balázs ismét nem tudta, hova tegye.

Csend lett. Messze a dombvonulatok mögött már villódtak a város fényei. Balázs még sok mindent szeretett volna kérdezni a lánytól. Többek között azt is, hogy hova megy az éjszakába, ha megérkeznek, de hallgatott. Életében először érezte, hogy van valami a világon, ami a kimondott szótól is eltörhet.

— Maga nem idevalósi? — kérdezte a lány, és Balázs, mielőtt felelt volna, tagadólag megrázta a fejét:

— A másik városba, ahonnan az út jön. Messze van nagyon.

— Tudom — bólintott a lány —, ott folyó is van. Tanultam az iskolában. Szerettem iskolába járni. A tanító nénit is szerettem... de elment.

Balázs megrándult. Anya jutott az eszébe és Mária néni. Szerette volna megkérdezni a lányt, hogy honnan tudja. Azután arra gondolt, hogy lehet valakinek hasonló a sorsa, és kezdte hasonlítani a lányt.

Elképzelte, hogy milyen lehet, amikor elmegy. Talán még a neve is hasonlít...

— Magát hogy hívják — kérdezte, és izgatottan várta a feleletet.

— Ágnes — mondta szelíden a lány, és nem vette észre Balázs arcán a csalódást. — És magát?

— Balázs.

— Balázs — ismételte a lány — szép név. Az iskolában is volt egy fiú, akit Balásznak hívtak. Mindig neveltünk rajta, és félt tőlünk, lányoktól. De azért nem volt rossz fiú...

Balázs már nem figyelt oda. A megvilágított úton Mária néni mosolygó arcát látta maga előtt. És mellette a feketeruhás embert. Látta, amint elmentek. Még érezte, hogy nem lehet hozzá senki hasonló. A fogadalmat is elismételte, hogy nem kell neki senki. De már tudta, hogy hazudik.

A lány észrevehetett valamit, vagy egyszerűen csak zavarta Balázs hallgatása, mert ismét megszólalt.

— Az anyém nem szép. Ágnes... Olyan kényes, büszke. Nem szeretem, ha valaki büszke. Azt szeretem, ami puha, meleg... mint a kisnyulak. Az ember nem maga választja a nevét. Az anyámat Máriának hívták. Az olyan, mintha simogatnának.

Balázs megremegett. Hiába igyekezett bebeszélni magának, hogy ennyi hasonlatosság nem lehet természetes, hogy a lány aljas játékos úz vele, tudta, hogy ez nem igaz. Azt is tudta, hogy egy régen várt érzés ismét tetet őlt benne, és hogy ennek semmi értelme, mert hiszen — ez térítette magához — a kocsi már a külváros első házai között fut.

Ez a tudat tartotta fogva, amíg végigdübörgött az alvó városon, amikor bekanyarodott a raktár előtti térre, kikapcsolta a motort, a lámpákat, és amíg szótlánul nézte, hogyan szedegeti a lány a batyuját, és tétován indulni készül.

Valahogy természetesnek vette, hogy a lány is elmegy, ahogyan anya elment, és Mária néni elment, és általában mindenki, akihez neki valaha valami köze volt, és hogy ez ellen semmit sem lehet tenni.

Mindenki elmegy, csak ő marad, Péterrel, vagy nélküle is, egyedül az utakon, az éjszakában, és csak neki mindegy, hogy honnan indul és hová érkezik.

— Hát akkor — nyújtotta kezét a lány — köszönöm, hogy elhozott,

Balázs gépiesen nyújtott kezét. A lány még állt egy ideig, mintha szóra várt volna, azután fogta a batyuját, és kiugrott a gyéren világitott térre.

Nézte, hogyan távolodik, lassú, tétova, apró léptekkel, mint akinek nincs miért és hova menni, de megy, mert nem hívja senki vissza.

A kabin ajtaja kinyílt, és Balázs lábánál megjelent az öreg János, az éjjeliőr feje.

— Megjöttél, gyerek?

Máskor ez jólesett volna. Ezzel a két szóval fogadta az öreg minden második hajnalon, és ez a két szó jelentette a pihenést. Most mintha nem hallotta volna. Az öreg észrevette, hogy hova bámul, és maga is arra fordította a fejét:

— Hát ez kicsoda?

- Elmegy — mondta Balázs és vállat vont.
- Majd visszajön.
- Ez nem.
- Hívtad?

Balázs lepillantott az öregre. Sapkáját hátratulva, a szája szegletében cigarettával, a botjára támaszkodva állt ott, nyugodtan, magabiztosan és egyszerűen, mint az igaz felelet.

Visszahívni! Persze! Ezen az éjszakán másodszor is megvilágosodott előtte a szavak értelme:

Mindenkit vissza kell hívni, aki távolodni kezd tőled. Nem elsiratni, hanem visszahívni, különben elmegy, és aki egyszer elment, az többé nem jöhet vissza. Ezt kellett volna akkor is, amikor anya, amikor Mária néni elment. Mert akit visszahívsz, az valamiképpen ittmarad. Vagy veled, vagy benned, mindegy, de marad. Ezért, szótlanul elmenni hagyni valakit, az árulás...

A sofőrfülke ajtaja úgy vágódott ki, hogy az öreg alig tudta a fejét elkapni előle.

— Nono, de sietsz! Ne félj, utoléred — morogta, de Balázs ezt már nem hallotta. Ugrás közben látni vélte, hogy a lány megrándult, mintha meg is állt volna egy pillanatra, de azután ment tovább. Már közeledett a raktár sarkára szerelt lámpához, és árnyéka egészen a kocsiiig nyúlt, amikor Balázs utolérte:

— Ágnes!

A lány még lépett egyet-kettőt, mintha a lendület vitte volna, azután a lámpa alatt megállt, és visszafordult. Így, egyedül, a lámpa fénykörében, háta mögött a homály fekete glóriájával, Balázs úgy találta, hogy szép.

— Nem mondtam magának, hogy én innen indulok vissza... Minden másnap délután... a raktár elől.

A lány bölintott néhányszor, hevesen, kislányosan, és elmosolyodott. Azután még álltak egy ideig egymással szemben, és végül a lány megszólalt:

— Hát akkor...

— Hát akkor... — mondta Balázs is, és ismét kezét fogtak. Azután a lány elment. Gyors, biztos léptekkel, mint akinek határozott dolga van. Balázs nézett utána egy darabig, azután megszólalt:

— Elment!

Ijedten hallgatódzott a szokott visszhangot várva, de sem kívül, sem belül nem mozdult semmi. Még egyszer megpróbálta, hangosabban, acsarkodva, szinte kiáltva.

Semmi.

Csak a lány léptei kopogtak messze a kövezeten. Hogy közeledtek-e vagy távolodtak, azt nem tudta. Nem is kutatta. Csak hallgatta...

Azután megfordult, és füttyörészve elindult arrafelé, ahol az öreg cigarettája parázslott.